

door ing. E.J. Stelma-de Jong IBCLC en drs. E. Stouten, onderwijskundige

Thuis voor onderwijs

Thuisonderwijs is voor Nederland een relatief nieuwe vorm van onderwijs. En feitelijk een aanwinst, want ouders die een beroep doen op vrijstelling van de leerplicht op grond van een richtingsbezwaar (pag. 7) zijn niet wettelijk verplicht hun kinderen van een andere vorm van onderwijs te voorzien.

Thuisonderwijs is een onderwijsvorm waarbij de ouders of verzorgers zorgdragen voor het ononderbroken ontwikkelingsproces van hun kind. In vele landen is thuisonderwijs een legitieme en succesvolle methode om kinderen tot ontwikkeling en bloei te laten komen. Het meest bekend zijn de Angelsaksische landen waar thuisonderwijs reeds tientallen jaren gepraktiseerd wordt. In de Verenigde Staten worden ca. 1 miljoen leerplichtige kinderen thuis onderwezen. In Groot-Brittannië zijn dat naar schatting 70.000 kinderen.

In Nederland geeft een kleine, maar groeiende groep mensen thuisonderwijs. Zoals reeds in de inleiding aangegeven, zijn dit over het algemeen ouders die op basis van artikel 5 lid b van de Leerplichtwet voor hun kind(eren) vrijstelling hebben van de leerplicht. Hoewel zij daartoe tot op heden (mrt. 2008) wettelijk niet verplicht zijn, hebben zij ervoor gekozen om hun kinderen zelf te onderwijzen en hen zo een breed scala aan ontwikkelingsmogelijkheden mee te geven. Uit allerlei onderzoeken (Rudner, 1998; Blok, 2002; Ray, 2003; Blok, 2004; etc.) blijkt dat thuisonderwijs zich richt op de emotionele en verstandelijke ontwikkeling en op het ontwikkelen van creativiteit, het verwerven van noodzakelijke kennis en van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden (WPO).

... vervolg op pagina 2

Een weloverwogen beslissing

In de discussie rondom thuisonderwijs lijkt het soms alsof ouders die voor deze vorm van onderwijs kiezen, lastposten zijn, luizen in de pels van het overheidsbeleid. Deze visie is echter niet juist. Wettelijk gezien bestaat er voor ouders met een vrijstelling van de leerplicht nog geen verplichting om hun kinderen onderwijs te (laten) geven. In de praktijk blijkt echter dat zij ervoor

kiezen om hun kind(eren) thuis onderwijs te geven. Zij doen dit in het belang van hun kind.

Als er wetgeving komt rondom het huidige thuisonderwijs gaat het dus niet om het regelen van een gedoogsituatie, maar om het regelen van de praktijk door wetgeving. Ouders die kozen voor het belang...

... vervolg op pagina 7

brochure 2008 – 2

achtergronden thuisonderwijs

*Een nieuwe vorm
van onderwijs:
bedreiging of kans?*

Wist u dat...

... ouders in Nederland onder meer tot een maand voor hun kind de leerplichtige leeftijd bereikt aan burgemeester en wethouders kennis mogen geven van hun richtingsbezwaar waardoor ze van rechtswege vrijstelling van de leerplicht ontvangen? Dit is een burgerlijk recht.

... ouders met een vrijstelling op eigen initiatief thuisonderwijs zijn gaan geven om in een leemte in de wetgeving te voorzien?

door ing. E.J. Stelma-de Jong IBCLC en drs. E. Stouten, onderwijskundige

Thuis voor onderwijs – vervolg pagina 1

Thuisonderwijs kan vele vormen aannemen. Enkele noemen we hier. Sommige ouders kiezen ervoor om hun kind het hele leertraject te laten sturen. Andere ouders kiezen ervoor om te werken met bestaande, al dan niet Nederlandse methoden om een doorgaande ontwikkelingslijn voor hun kind te garanderen. Sommige ouders kiezen ervoor om een veel breder onderwijspakket aan te bieden dan in Nederland gebruikelijk, soms zelfs aangevuld met reizen en cursussen. Ouders kunnen ervoor kiezen om hun

kind(eren) zo vroeg mogelijk Engels te leren, zodat zij probleemloos gebruik kunnen maken van de vele methoden die wereldwijd voor handen zijn. De oriëntatie op de methoden vindt veelal via internet plaats. Het is bijvoorbeeld mogelijk om boeken in te zien via internetboekhandels. Ook voorzien veel uitgeverij voorbeeld- onderwijsplannen. Mailinglists en ondersteuningsgroepen zijn een uitgelezen mogelijkheid om als thuisonderwijzers ervaringen uit te wisselen, zowel nationaal als internationaal.

Citaten uit wetenschappelijke literatuur

Omdat thuisonderwijs in Nederland in de pioniersfase verkeert én omdat ouders die in Nederland thuis onderwijs geven het bepaald niet gemakkelijk hebben, is het voor de meeste mensen niet eenvoudig om een beeld te krijgen van thuisonderwijs. Er leven veel vragen op dit gebied. Is het niet heel erg ouderwets? Is het niet vooral iets voor mensen met geitenwollen sokken? Groeit een thuisonderwezen kind niet wereldvreemd op? Wordt het wel een betrokken burger? Wat doet zo'n kind nu de hele dag? Welke mogelijkheden hebben ze om door te leren? Kan een ouder zijn of haar eigen kind(eren) wel onderwijs geven? Op de volgende pagina's ziet u vele uitkomsten uit wetenschappelijk

onderzoek op een rij. Op deze manier kunt u zich snel een beeld vormen van de mogelijkheden en de praktijk van thuisonderwijs. De bronnen van deze resultaten vindt u op de laatste pagina van de brochure. Zo kunt u op eigen gelegenheid verder op onderzoek uit gaan. Vele bronnen zijn via het internet op te vragen door eenvoudigweg in een zoekmachine de titel van de publicatie in te tikken. Ook kunt u via de zoektermen *homeschooling*, *thuisonderwijs*, *home education*, *home schooling*, etc. veel informatie vinden via het internet.

brochure 2008 – 2

achtergronden thuisonderwijs

Wist u dat...

... thuisonderwijs in vele landen een geaccepteerde en door de wet gesteunde vorm van onderwijs is?

... thuisonderwezen kinderen in Amerika gemiddeld hogere resultaten halen dan hun schoolgaande leeftijdsgenoten?

... thuisonderwezen kinderen met een breed scala aan mensen kunnen omgaan, van jong tot oud en van arm tot rijk?

... thuisonderwezen kinderen geen bleke studiebolletjes zijn, maar kinderen die letterlijk en figuurlijk midden in de samenleving staan?

... ouders pas na goed beraad besluiten tot thuisonderwijs, omdat het van hen een grote investering in geld, maar vooral tijd, vergt?

door ing. E.J. Stelma-de Jong IBCLC en drs. E. Stouten, onderwijskundige

Thuisonderwijs en socialisatie

Blok c.s. (2004) citeert:

“Thuisonderwezen kinderen nemen deel aan het dagelijks leven van hun samenleving. Ze zijn beslist niet geïsoleerd; sterker nog, ze leggen contacten en voelen zich verbonden met allerlei soorten mensen. Dit is te danken aan thuisonderwijzende ouders. Met het doel hun kinderen een goede sociale ontwikkeling mee te geven, stimuleren zij hun kinderen om hun winst te doen met sociale activiteiten buiten het gezinsverband. Thuisonderwezen

Leren-zonder-schoolgang (...) sluit goed aan bij de huidige ontwikkeling in het onderwijs: meer verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces en meer actief, adaptief en vakoverstijgend leren voor de leerling (Blok c.s., 2004).

kinderen maken zich de fatsoensregels eigen die ze nodig hebben, krijgen een wereldbeeld mee en leren hun houding op alle noodzakelijke terreinen te bepalen.

Zij hebben veel zelfvertrouwen en vertonen over het algemeen minder gedragsproblemen dan andere kinderen. Ze zijn vaak sociaal rijper en hebben eveneens beter leiderschapsvaardigheden dan andere kinderen (Medlin, 2000, pg. 119)”.

Mr. J. Sperling (2004): *“Het is een misvatting dat thuisonderwezen kinderen de hele dag thuis zitten en alleen maar met één ouder contact hebben. Juist door niet naar school te gaan en door de efficiëntere instructie, hebben thuisonderwezen kinderen méér gelegenheid en tijd voor sociale interactie met een gevarieerde groep mensen in realistische situaties.”*

Dat thuisonderwezen kinderen liever met mensen omgaan dan voor de televisie zitten, blijkt onder meer uit het onderzoek van Rudner (1998). Van de achtjarigen kijkt 65,3 % minder dan 1 uur televisie per dag, terwijl hun schoolgaande leeftijdsgenoten gemiddeld meer dan 3 uur per dag voor de buis zitten.

Thuisonderwijs en burgerschap in een pluriforme samenleving

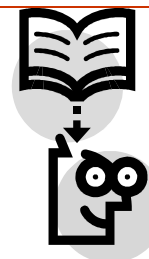
Dr. Ray (2003) vond in zijn onderzoek onder meer dat volwassenen die door hun ouders thuis werden onderwezen, opgegroeid waren tot betrokken burgers. Ze waren beslist niet wereldvreemd. Hij ondervroeg 7300 volwassenen in Amerika. 5000 van hen hadden tenminste zeven jaar thuis onderwijs gekregen. Enkele cijfers:

* 71 % doet vast vrijwilligerswerk (zoals het coachen van een sportteam, helpen op een school (!) of voor een buurtvereniging) tegenover gemiddeld 37 % van de Amerikaanse volwassenen in dezelfde leeftijdsgroep.

* 88 % van de onderzoekspopulatie was lid van een organisatie tegenover

brochure 2008 – 2

Achtergronden thuisonderwijs

Een nieuwe vorm van onderwijs: bedreiging of kans?

Wist u dat...

...sommige hogescholen en universiteiten in Amerika hun uiterste best doen om studenten aan te trekken die thuisonderwijs kregen, vanwege hun goede studievoordigheden?

...20 % van de boeken die uitgeleend worden door de openbare bibliotheken in Amerika, geleend worden door thuisonderwijzers en hun kinderen (Library Journal, 1995)?

...dat het een belangrijk doel is van thuisonderwijs om kinderen liefde voor leren bij te brengen, zodat het kind gemotiveerd wordt om z'n leven lang te leren?

door ing. E.J. Stelma-de Jong IBCLC en drs. E. Stouten, onderwijskundige

Thuisonderwijs en burgerschap in een pluriforme samenleving - vervolg

gemiddeld 50 % van de VS-bevolking.

* 78,6 % van onderzoeksgroep viel in de leeftijdscategorie 18-24 jaar. 76 % van hen had in de laatste vijf jaar gestemd tegenover 29 % van de burgers in dezelfde leeftijdsgroep. In de hogere leeftijdsgroepen stemt 95 % tegenover 53 % van de hele bevolking.

* De onderzoeksgroep droeg gemiddeld veel vaker financieel bij aan politieke partijen of kandidaten: 18-24 jaar 10 % tegenover 3 % van de 18 tot 24-jarigen van de hele bevolking; 25-39 jaar 23 % tegenover 11 % van dezelfde leeftijdsgroep in de

hele VS; voor de mensen van 40-54 jaar was dit 37 % tegenover 18 %.

* Slechts 4,2 % van de thuis geschoolden vindt politiek en overheid te ingewikkeld tegenover 35 % van de hele bevolking.

* Thuisonderwezen volwassenen hebben veel minder vaak het gevoel dat de overheid 'toch maar wat doet': slechts 6,2 % tegenover 44 % van de hele bevolking.

brochure 2008 – 2

Achtergronden thuisonderwijs

Wist u dat...

...veel presidenten, uitvinders en andere bekende mensen hun opleiding geheel of gedeeltelijk thuis hebben ontvangen (*Pride, 2004*)? Voorbeelden:

...presidenten:

- Abraham Lincoln
- Franklin D. Roosevelt
- George Washington
- Thomas Jefferson

...schrijvers:

- Hans Christian Andersen
- C.S. Lewis
- Agatha Christie

...uitvinders:

- Alexander Graham Bell
- Albert Einstein
- Thomas Edison
- de gebroeders Wright

...anderen:

- Charlie Chaplin
- John Wesley
- Winston Churchill
- Benjamin Franklin
- Wolfgang A. Mozart

Thuisonderwijs en prestaties van kinderen

Het Amerikaans schoolsysteem kent drie vormen van onderwijs: de *public school* (door de overheid betaalde scholen), het particulier onderwijs (door de ouders betaalde scholen) en het thuisonderwijs. De prestaties van kinderen in deze onderwijssoorten verschillen aanzienlijk.

Blok (2002) analyseerde het onderzoek van Rudner (1998) naar de prestaties van thuisonderwezen kinderen en vond het volgende: de kinderen bleken gemiddeld een flinke voorsprong te hebben op *public school*-kinderen. De voorsprong betrof alle afzonderlijke domeinen (taal, rekenen, etc.) en is daarom breed. Hoewel kinderen uit

uit het particulier onderwijs zelf al een voorsprong hebben op *public school*-kinderen, hadden de thuisonderwezen kinderen ook ten opzichte van hen een brede voorsprong. Ray vond in zijn verschillende onderzoeken dezelfde hiërarchie.

Ray (1997, geciteerd in Blok c.s., 2004) vond dat de samenhang tussen sociaal-economische status en leervorderingen voor thuisonderwezen kinderen minder sterk is dan voor kinderen die naar school gaan (Ray, 1997 geciteerd in Blok c.s., 2004). Het lijkt alsof scholen aan arbeiderskinderen minder

door ing. E.J. Stelma-de Jong IBCLC en drs. E. Stouten, onderwijskundige

Thuisonderwijs en prestaties van kinderen – vervolg

compensatiemogelijkheden bieden dan thuis scholende ouders (Blok c.s., 2004). Anders gezegd (Blok, 2002): arbeiderskinderen zijn, relatief gezien, met thuisonderwijs beter af dan met schoolonderwijs.

Zowel Ray (1997) als Rudner (1998) vinden dat kinderen die hun hele leven thuisonderwijs hebben gekregen een nog grotere voorsprong hebben dan kinderen die deels thuisonderwijs kregen.

Kinderen die thuis onderwezen worden, hebben gemiddeld genomen een voorsprong op hun leeftijdsgenoten. Aanwijzingen voor een achterstand van kinderen die thuis onderwezen worden ontbreken zelfs geheel. (Rudner in Blok, 2002)

Thuisonderwijs en toegang tot hoger onderwijs

Blok (2002) noemt uit het onderzoek van Rudner (1998): “zesjarigen hadden gemiddeld een voorsprong van één leerjaar, oplopend tot een voorsprong van gemiddeld vier leerjaren bij veertienjarigen. Vrijwel dezelfde cijfers worden gerapporteerd door Ray (1997)”.

Om het geheel in perspectief te zetten: een voorsprong van vier jaren op veertienjarige leeftijd betekent dat het kind al klaar is voor college (het hoger onderwijs in Amerika, voorportaal van de universiteit). Schoolgaande kinderen zijn op achttienjarige leeftijd klaar voor college. Inmiddels is het mogelijk om ook college voor een groot deel thuis te doorlopen (Pride, 2004).

74 % van de thuisonderwezen jongelui (18-24 jaar) uit het onderzoek van

Ray (2003) hebben cursussen gevolgd op collegeniveau. Van hun leeftijdsgenoten die niet thuis onderwezen zijn, had 46 % cursussen op dit niveau gevolgd. 49 % van de respondenten was fulltime student en kon daarom nog niet aangeven dat ze hun *degree* gehaald hadden.

In Nederland zijn staatsexamens een mogelijkheid om deelcertificaten (indien het examen in verschillende etappes wordt afgelegd) of een totaal diploma te halen voor alle vormen van voortgezet onderwijs. Indien de ouders dat wensen, kunnen zij hiervoor gebruik maken van voortgezet onderwijs dat diverse Nederlandse instellingen voor afstandsonderwijs aanbieden. Het is ook in Nederland niet te verwachten dat thuisonderwijs een belemmering zal vormen voor de toegang tot hoger onderwijs.

brochure 2008 – 2

achtergronden
thuisonderwijs

*Een nieuwe vorm
van onderwijs:
bedreiging of kans?*

Wist u dat...

...thuisonderwezen mensen in Amerika in een breed scala aan beroepen worden gevonden (Ray, 2003)?

...thuisonderwijs voor kinderen die problemen ervaren op school - en voor hun ouders – een positieve verandering kan zijn, die het kind weer motivatie en hoop geeft?

...allochtone kinderen in Amerika bij thuisonderwijs dezelfde prestaties halen als autochtone kinderen, terwijl ze hier op school niet in slagen?

door ing. E.J. Stelma-de Jong IBCLC en drs. E. Stouten, onderwijskundige

Thuisonderwijs en ouders als leraar

Uit het onderzoek van Rudner, geciteerd in Blok (2002), blijkt dat er met betrekking tot de prestaties van de kinderen geen samenhang bestaat met enkele variabelen waarvan je op het eerste gezicht zou verwachten dat er wel een samenhang bestaat. Het blijkt bijvoorbeeld voor de prestaties van het kind niet van belang te zijn of ouders al dan niet een lesbevoegdheid hebben. Ook blijkt de keuze van de thuisonderwijsmethode (compleet ingekocht leerplan of zelf samengesteld leerplan) niet van invloed te zijn op de prestaties van de kinderen.

Blok (2002) citeert Meighan (1995): *“praktisch alle ouders zijn van nature uitstekende coaches voor hun kinderen, bijvoorbeeld als het gaat om het leren lopen, zindelijk maken en de vroege taalontwikkeling”*.

Thuisonderwijs en welzijn

Dr. Brian Ray (2003) vroeg zijn respondenten eveneens hoe thuisonderwijs hun leven had beïnvloed en hoe gelukkig ze zich voelen (waar mogelijk tussen haakjes de cijfers voor de hele bevolking):

* 98 % was behoorlijk tot zeer gelukkig (VS totaal 90,6 %).

* 73,2 % vindt het leven opwindend (VS totaal 47,3 %).

* 61,4 % is zeer tevreden met z'n huidige baan (VS totaal 39,7 %).

Ouders die thuisonderwijs verkiezen boven schoolonderwijs, blijken in staat tot het inrichten van een bijzonder kansrijke of effectieve omgeving (Blok c.s., 2004).

Doordat Nederland een even hoog peil van ontwikkeling heeft als Amerika (qua internettoegang, (school)boeken, bibliotheek, etc.), leidt het volgens Blok (2002) weinig twijfel dat Nederlandse ouders vergelijkbare, positieve resultaten zullen bereiken als in de Verenigde Staten:

“Wetenschappelijk gezien zijn er geen argumenten om leerplicht gelijk te stellen aan schoolbezoekplicht. Anders gezegd, leren kan ook thuis plaatsvinden en misschien zelfs beter.”

* 48,9 % is tevreden over de financiële situatie van zijn gezin (VS 22,9 %).

* 95,2 % van hen was blij dat ze thuisonderwijs hadden gekregen (75,8 % was zeer blij). Slechts 1,4 % was er niet blij mee.

* 92,4 % was van mening dat thuisonderwijs hen, nu ze volwassen waren, tot voordeel strekte.

* slechts 2,1 % was van mening dat het thuisonderwijs hun carrièrekansen negatief had beïnvloed.

brochure 2008 – 2

**achtergronden
thuisonderwijs**

Wist u dat...

...maar liefst 82,1 % van de thuisonderwezen ondervraagden uit het onderzoek van Ray (2003) zijn kinderen eveneens thuisonderwijs wil gaan geven en dat 13,5 % hierover nog geen beslissing heeft genomen?

...van de respondenten met kinderen ouder dan 5 jaar, reeds 74 % thuisonderwijs gaf ten tijde van het onderzoek?

...dat 90,6% van de Amerikanen zich behoorlijk tot zeer gelukkig voelt?

...maar liefst 98 % van de thuisgeschoolde respondenten uit het onderzoek van Ray (2003) zich behoorlijk tot zeer gelukkig voelde?

door ing. E.J. Stelma-de Jong IBCLC en drs. E. Stouten, onderwijskundige

Een weloverwogen beslissing – vervolg van pagina 1

van hun kind, zouden daarom een wetgeving moeten krijgen die hun inspanningen erkent. De grote vraag op dit moment is of de nieuwe wetgeving recht zal doen aan de initiatieven van de ouders, aan de vele mogelijkheden en de goede kwaliteit die thuisonderwijs kan bieden en aan kinderen die zich, juist doordat hun ouders aan de leerplicht hebben voldaan, op scholen in precare situaties bevinden die hun ontwikkeling bedreigen of doen stokken.

Ouders oriënteren zich op onderwijs voor hun kind. Hierdoor

kunnen zij tot de conclusie komen dat zij een richtingsbezwaar hebben. De meesten van hen zullen zich dan, vóór ze een beroep doen op vrijstelling, terdege verdiepen in thuisonderwijs. Want het vraagt van ouders een flinke investering in tijd en geld. Zij moeten meestal inkomen inleveren of er carrière mogelijkheden voor laten schieten. Zij hebben dit over voor hun kind(eren), omdat zij niet willen dat hun kind, als gevolg van het richtingsbezwaar, helemaal geen onderwijs krijgt.

Er is veel literatuur over

thuisonderwijs beschikbaar, op wetenschappelijke grondslag en ervaringsbasis. Het is daarom niet vreemd dat ouders tijdens hun oriëntatie overtuigd raken van de mogelijkheden die thuisonderwijs biedt als alternatief voor regulier onderwijs dat niet overeenstemt met hun richting.

De keuze voor thuisonderwijs is een weloverwogen keuze die wereldwijd door vele ouders wordt gemaakt met als doel hun kind zowel geestelijk als intellectueel het beste mee te geven.

Richtingsbezwaar of inrichtingsbezwaar?

In 1900 kwam de eerste Leerplichtwet tot stand. Ouders kregen het wettelijk recht op vrijstelling wegens een gevoeld richtingsbezwaar. De school-opziener moest nagaan of zij hun kind(eren) thuishielden wegens een bezwaar tegen het onderwijs (geoorloofd) of bijvoorbeeld om te helpen op de boerderij of om te werken (ongeoorloofd) (Sperling, 2005). Als een kind reeds op school zat, konden ouders alsnog een richtingsbezwaar indienen, omdat ‘de mogelijkheid niet is uitgesloten dat bij de ouders het gemoedsbezwaar is opgekomen, terwijl het kind school ging.’ Eveneens werd -geheel los van een richtingsbezwaar- geregeld dat ‘ouders (...) vrijgesteld waren,

zolang zij de kinderen voldoende lager huisonderwijs doen genieten (...)’ (artikel 4.2). In 1969 is de huidige leerplichtwet aangenomen. In het ontwerp van deze wet werd bovengenoemd punt als vrijstellingsgrond gehandhaafd in artikel 5a: ‘indien zij het kind voldoende huisonderwijs geven of laten geven’. Door een amendement werd dit lid uit artikel 5 geschrapt, omdat huisonderwijs volgens de indieners niet in het belang van het kind was. In 2008 is de situatie inmiddels op drie punten geheel veranderd. In de eerste plaats is het gevaar dat ouders hun kinderen thuis houden om de kost te verdienen niet meer reëel. Overigens is dit

gevaar nooit een reden geweest om thuisonderwijs te verbieden. In de tweede plaats zijn er in de afgelopen 20 jaar onderzoeken verricht naar de kwaliteit van thuisonderwijs. Geen van deze onderzoeken onderbouwt de stelling dat thuisonderwijs de belangen van het kind schaadt. De uitkomsten tonen juist aan dat thuisonderwijs het belang van het kind uitermate goed kan dienen. Thuisonderwijs is een verantwoord alternatief voor onderwijs middels schoolbezoek. In de derde plaats is het onderwijs in de afgelopen 35 jaar erg in beweging geweest. Het doel ‘adaptief onderwijs op alle scholen’ is nog nooit gerealiseerd

...vervolg op pagina 8

door ing. E.J. Stelma-de Jong IBCLC en drs. E. Stouten, onderwijskundige

Richtingsbezwaar of inrichtingsbezwaar? – vervolg

(zie de jaarlijkse Onderwijsverslagen van de Onderwijsinspectie). Dit schaadt het belang van kinderen die het adaptief onderwijs hard nodig hebben, bijvoorbeeld hoogbegaafden. De diversiteit aan onderwijsvormen binnen scholen neemt in hoog tempo toe. Daarmee nemen eveneens de verschillen van inzicht over de inrichting en de kwaliteit van het onderwijs toe. Op grond van de huidige interpretatie van artikel 5b is een inrichtingsbezwaar geen grond voor vrijstelling van de leerplicht.

Uit parlementair historisch onderzoek blijkt echter dat pedagogische of opvoedkundige aspecten deel uit mochten maken van het richtingsbezwaar (zie Sperling, 2005).

De vraag is niet of iemand een richtingsbezwaar of een inrichtingsbezwaar heeft, maar of we deze twee wel van elkaar kunnen en mogen scheiden. Beiden hangen zeer nauw samen met de levensovertuiging van de ouders.

brochure 2008 – 2

achtergronden
thuisonderwijs

Er is nog maar weinig Nederlandstalig onderzoeksmateriaal over thuisonderwijs. Er is wel uitgebreide documentatie van de ervaringen die o.m. in Angelsaksische landen zijn opgedaan. Linksonder vindt u mogelijkheden tot verdere verdieping.

Literatuur

Blok, dr. H.: *De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten*, Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid, 4-2002, jaargang 14, pag. 151-163

Blok, dr. H., M. Boogaard, E. van Eck, J. Schoonhoven (2004): *Ander onderwijs, minder leraren*, SCO-Kohnstamminstituut, VU Amsterdam

Medlin, R.G. (2000): *Home schooling and the question of socialization*, Peabody Journal of Education, 75(1&2), 107-123

Pride, Mary (2004): *Complete Guide to Getting Started in Homeschooling*, Harvest House, Eugene, Oregon

Ray, dr. B.D. (1997): *Strengths of their own - home schoolers across America: Academic achievement, family characteristics, student achievement, and other topics*, National Home Education Research Institute, Salem, Oregon

Ray, dr. B.D. (2003): *Home schooling grows up*, National Home Education Research Institute, Salem, Oregon

Rudner, dr. L.M. (1998): *The Scholastic Achievement and Demographic Characteristics of Home School Students in 1998*, ERIC Clearinghouse on Assessment and Evaluation

Sperling, mr. J. (2004): *Thuisonderwijs in Vlaanderen: een voorbeeld voor Nederland*, verschenen in het Nederlands Juristenblad

Sperling, mr. J. (2005): *Vrijstelling van de Leerplichtwet op grond van richtingsbezwaren*, Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid, 1-2005, jaargang 17

WPO: Wet op het Primair Onderwijs, artikel 8

Deze brochure mag voor gratis verspreiding, uitsluitend in zijn geheel, worden vermenigvuldigd.